

Capítol 1

Cronologia històrica i social bàsica

Prehistòria

450000 aC	Paleolític inferior. <i>Homo erectus</i> . Home de Taltell.
100000 aC	Paleolític mitja. <i>Homo sapiens</i> de Neandertal. Mandíbula de Banyoles.
40000 aC	Paleolític superior. <i>Homo sapiens</i> de Cromanyó. Cova de Serinyà.
8000 aC	Epipaleolític. Caçadors i recol·lectors. Art rupestre. El Cogul.
4500 aC	Neolític. Pastors i pagesos. Ceràmiques. Bòbila Madurell. Mines de Can Tintorer.
2500 aC	Cultura megalítica. Dòlmens.
1800 aC	Edat dels metalls.
1200 aC	Edat del bronze, contactes amb els pobles celtas.
800 aC	Edat del ferro. Formació de tribus ibèriques. Contactes amb els grecs.
600 aC	Fundació d'Empúries. Evolució de les tribus ibèriques.

Imperi romà

218 aC	Guerres púniques entre els romans i els cartaginesos. Els romans envaeixen la península Ibèrica.
197 aC	Els romans divideixen Hispània en dues províncies: Citerior, capital Tàrraco, i Ulterior.
27 aC	Divisió en Bètica, Lusitània i Tarraconense. Tàrraco és la capital de la Tarraconense.
212	Romanització, unitat jurídica de l'Imperi: som romans. Fundacions de ciutats: Iluro, Baetulo, Ausa, Ilerda, Dertosa, Bàrcino...

Regne visigot

413	Els visigots posen la capital del seu regne a Tolosa.
415	Ataülf s'instal·la a Barcelona amb la seva muller Gal·la Plàcidia.
450	Fundació de la diòcesi d'Egara. Basíliques de Terrassa.

- 494 Domini visigòtic de la Tarraconense.
- 507 Els visigots perden Tolosa, conserven Septimània i Catalunya.
- 711 Invasió sarraïna de la península Ibèrica.

La invasió sarraïna

- 720 Els sarraïns ocupen el territori català.
- 732 Batalla de Poitiers. Els reis carolingis vencen els musulmans i inicien l'ocupació de la Septimània.
- 785 Girona se sotmet a Carlemany.
- 801 Lluís el Piadós conquereix Barcelona als àrabs.
- 812 S'estabilitza la frontera amb els sarraïns, al Llobregat.

Dinastia de la Casa de Barcelona

- 878-897 Guifré el Pilós, comte de Barcelona, inicia la dinastia hereditària catalana.
- 878 Fundació del monestir de Cuixà.
- 880 Fundació del monestir de Ripoll.
- 882 Repoblació i fortificació de Cardona.
- 885 Fundació del monestir de Sant Joan de les Abadesses.
- 929 Fortificacions i colonització del Penedès i l'Anoia: Olèrdola, Gelida, Claramunt i Sant Martí Sarroca.
- 947-992 Regnat de Borrell II, nét de Guifré, que atorga la carta de poblament de Cardona.
- 971-1046 Abat Oliba, fill del comte de Cerdanya i Besalú.
- 985 Almansor destrueix Barcelona en una nova ofensiva musulmana.
- 987 L'imperi Carolingi s'extingeix.
- 988 Borrell II actua com a independent, davant la nova dinastia franca.
- 992-1017 Regnat de Ramon Borrell I.
- 1001 Construcció de Sant Martí del Canigó.
- 1008 Oliba és elegit abat de Ripoll i de Cuixà.
- 1017 Oliba és consagrat bisbe de Vic.
- 1023 Fundació del monestir de Montserrat
- 1017-1023 Regència de la comtessa Ermessenda.
- 1018-1034 Regnat de Berenguer Ramon I.
- 1022 Consagració de Sant Pere de Roda.
- 1027 Inici de les Assemblees de Pau i Treva a Toluges.
- 1035-1076 Regnat de Ramon Berenguer I.

- 1059 Revoltes de la noblesa contra el poder feudal.
- 1076-1082 Regnat de Ramon Berenguer II Cap d'Estopes, que mor assassinat.
- 1076-1097 Regnat de Berenguer Ramon II el Fratricida.
- 1097-1131 Regnat de Ramon Berenguer III el Gran, unió matrimonial amb Dolça de Provença.
- 1118 Conquesta de Tarragona als sarraïns.
- 1131-1162 Regnat de Ramon Berenguer IV.
- 1137 Ramir II, rei d'Aragó, cedeix a Ramon Berenguer IV, comte de Barcelona, la sobirania del seu reialme en convenir l'enllaç matrimonial amb la seva petita filla Peronella; Ramon Berenguer IV esdevé príncep d'Aragó.
- 1148 Ramon Berenguer IV conquereix Tortosa als sarraïns.
- 1149 Ramon Berenguer IV conquereix Lleida, Fraga i Mequinensa als sarraïns.
- 1162-1196 Regnat d'Alfons I el Cast, fill de Ramon Berenguer IV; que serà comte de Barcelona i rei d'Aragó.
- 1153 Establiment de l'orde del Císter a Poblet, amb monjos occitans. Monestirs a Santes Creus i Vallbona de les Monges.
- 1170 S'inicia la seu de Tarragona.
- 1196-1213 Regnat de Pere I el Catòlic.
- 1203 Primera pedra de la seu de Lleida.
- 1209 Croada franca contra els càtars.
- 1213 Mor Pere I a Muret. Enfonsament d'un possible reialme occitano-català.
- 1214-1276 Regnat de Jaume I el Conqueridor.
- 1225 Les Corts, reunides a Tortosa per establir "l'ordenament general de la terra".
- 1229 Jaume I conquereix Mallorca als sarraïns i és repoblada per catalans.
- 1238 Jaume I conquereix València als sarraïns i també és repoblada.
- 1250 Universitat de Lleida
- 1258 El rei aprova les "Ordinacions de la ribera marítima de Barcelona".
- 1265 Es crea el Consell de Cent de Barcelona.
- 1266 Nomenament de còsols mercantils als ports de la Mediterrània. Consolats de Mar.
- 1276-1285 Regnat de Pere II el Gran.
- 1281 Construcció de les Drassanes de Barcelona.
- 1282 Conquesta de Sicília.
- 1283 Les Corts reunides a Barcelona acorden de reunir-se anualment.
- 1285 Derrota de l'exèrcit francès al coll de Panissars (el Portús) per les tropes de Pere II.

- 1285-1291 Regnat d'Alfons II el Franc.
- 1291-1327 Regnat de Jaume II el Just.
- 1302 Expedició almogàver a Constantinoble. Construcció de la capella de Santa Àgata al Palau Reial de Barcelona.
- 1310 Claustre de la seu de Lleida. Inici de les obres.
- 1311 Es funden els ducats d'Atenes i Neopàtria a Grècia.
- 1323 Conquesta de Sardenya. *Crònica* de Ramon Muntaner de l'expedició catalana a l'Orient.
- 1326 Fundació del monestir de Santa Maria de Pedralbes per la reina Elisenda de Montcada.
- 1327-1336 Regnat d'Alfons III el Benigne.
- 1329 Santa Maria del Mar. Inici de la construcció. S'acaba el 1393.
- 1333 "Lo mal any primer": fam i inici de la crisi demogràfica. Corts a Montblanc.
- 1336-1387 Regnat de Pere III el Cerimoniós. Construcció del Palau Reial Major, Saló del Tinell.
- 1346 Pintures de Ferrer Bassa al monestir de Pedralbes. Primera pedra de la catedral de Tortosa.
- 1348 La pesta negra delma la població.
- 1356 Ampliació de les muralles de Barcelona. Guerra contra Castella.
- 1362 Institucionalització de la Diputació del General.
- 1370 *Llibre del Consolat de Mar*; primer codi d'usos marítics mercantils a Europa.
- 1372 Construcció del Saló de Cent de la Casa de la Ciutat a Barcelona.
- 1380 Llotja de Barcelona. Ampliació dels edificis antics, amb la gran sala gòtica acabada el 1392.
- 1387-1396 Regnat de Joan I el Caçador.
- 1387 Relacions amb els papes d'Avinyó, majoritàriament nascuts als països del Llenguadoc, protagonistes del Cisma d'Occident dins l'Església catòlica.
- 1396-1410 Regnat de Martí l'Humà. Problemes entre els pagesos remences i els senyors feudals.
- 1400 Realització de la façana gòtica de la Casa de la Ciutat de Barcelona.
- 1401 S'inicia l'Hospital de la Santa Creu a Barcelona.
- 1410 El rei Martí l'Humà mor sense successor.
- 1410-1412 Interregne. És el període transcorregut sense trobar successor a la Corona catalanoaragonesa.

La dinastia Trastàmara

- 1412 Compromís de Casp. Els representants de Catalunya, València i Aragó elegeixen el successor de Martí l'Humà.
- 1412-1416 Regnat de Ferran I.
- 1416 Palau de la Generalitat. Façana gòtica del carrer del Bisbe i altres dependències.
- 1416-1458 Alfons IV el Magnànim.
- 1443 Conquesta de Nàpols i trasllat de la cort d'Alfons IV a aquella ciutat.
- 1445 Pintura *Verge dels consellers* de Lluís Dalmau a Barcelona. Inicis del Renaixement italià.
- 1458-1479 Regnat de Joan II, germà d'Alfons el Magnànim.
- 1460 Pintures de Jaume Huguet: *Retaule de sant Abdó i sant Senén*.
- 1462 Guerra civil a Catalunya i revoltes remences.
- 1469 Matrimoni de Ferran el Catòlic, rei de Sicília, amb la princesa Isabel de Castella.
- 1479-1516 Regnat de Ferran II el Catòlic. Unió dinàstica amb Castella.
- 1484 Segona guerra remença.
- 1486 Sentència arbitral de Guadalupe i pacificació de les reclamacions dels remences.
- 1490 Primera edició de *Tirant lo Blanc* de Joanot Martorell.
- 1492 Colom descobreix Amèrica.
- 1493 Testament d'Isabel la Catòlica: Catalunya és exclosa del repartiment de les terres d'Amèrica.
- 1516 Mort de Ferran II després d'haver-se casat amb Germana de Foix per buscar descendència per a la Corona catalanoaragonesa. El seu nét, l'emperador Carles, hereta el regne de Catalunya i Aragó.

La dinastia dels Àustries

- 1516-1556 Carles I, emperador. Els virreis continuen substituint el rei, a Catalunya.
- 1527 Incursions dels pirates a la costa catalana. Retaule renaixentista de l'altar major de Poblet.
- 1556-1598 Regnat de Felip II. Consolidació de l'absolutisme.
- 1597 Façana renaixentista i Saló de Sant Jordi del Palau de la Generalitat.
- 1598-1621 Regnat de Felip III.
- 1618 Inici de la Guerra dels Trenta Anys entre les monarquies europees.
- 1621-1665 Regnat de Felip IV.

- 1640 Inici de la Guerra dels Segadors, amb el suport de la Generalitat, contra la política de Felip IV.
- 1659 Tractat dels Pirineus, pèrdua del Rosselló i part de la Cerdanya. Inicis del barroc.
- 1665-1700 Regnat de Carles II.
- 1700 En morir Carles II sense descendent, s'inicia la Guerra de Successió entre Felip d'Anjou i l'arxiduc Carles.
- 1705 Carles d'Àustria, rei de la Corona catalanoaragonesa. Tractat de Gènova.
- 1711 En morir l'emperador Josep d'Àustria, la corona passa a l'arxiduc Carles.
- 1713 Tractat d'Utrecht. Felip d'Anjou, reconegut rei. Els catalans no ho accepten i reclamen el Tractat de Gènova a Anglaterra.
- 1714 Catalunya resisteix contra Felip V. L'11 de setembre cau la ciutat de Barcelona.

La dinastia dels Borbons

- 1714-1746 Regnat de Felip V. Abolició de les institucions catalanes.
- 1716 Instauració del Decret de Nova Planta. El castellà és l'única llengua oficial.
- 1717 Es funda la Universitat de Cervera.
- 1737 Es crea la primera fàbrica cotonera.
- 1746-1759 Regnat de Ferran VI.
- 1758 Es crea la Junta de Comerç de Barcelona.
- 1759-1788 Regnat de Carles III. El rei permet als catalans el comerç amb Amèrica.
- 1768 Pragmàtica d'Aranjuez. Imposició d'Aranjuez. Imposició de la llengua castellana a l'ensenyament.
- 1789 Inici de la Revolució Francesa: "Igualtat, llibertat, fraternitat" és el seu lema ideològic.
- 1788-1808 Regnat de Carles IV. Guerra del Francès. Període napoleònic.
- 1814-1833 Regnat de Ferran VII. Fi de l'Antic Règim.
- 1832 Primeres fàbriques amb màquines de vapor; industrialització a Catalunya.
- 1833 Divisió en províncies. Javier de Burgos.
- 1833-1868 Regnat d'Isabel II. Primeres guerres carlines.
- 1835 Construcció del Gran Teatre del Liceu.
- 1844 Impuls econòmic industrial que afavoreix la recuperació de la consciència nacional catalana: serà la *Renaixença*.

- 1848 Primera línia de ferrocarril: Barcelona-Mataró.
- 1857 Llei Moyano d'unificació gramatical i ortogràfica castellana.
- 1859 La generació del romanticisme convoca els Jocs Florals de la poesia catalana.
- 1862 Llei del notariat. Redacció de les escriptures en castellà.
- 1869-1873 Regnat d'Amadeu I de Savoia.
- 1873 Abdicació d'Amadeu I i proclamació a Barcelona de la I República.
- 1874 S'inicia la restauració de la monarquia borbònica. Expansió de l'economia catalana que provoca la denominada "febre d'or", fins al 1886.
- 1874-1885 Regnat d'Alfons XII.
- 1880 Primer Congrés Catalanista, primera plataforma del catalanisme polític.
- 1885 Presentació a Alfons XII del Memorial de Greuges, per demanar l'autogovern de Catalunya.
- 1888 Exposició Universal de Barcelona, inaugurada per la reina regent Maria Cristina.
- 1892 Formació de la Unió Catalanista i aprovació de les Bases de Manresa.
- 1898 Pèrdua de les colònies de Cuba, Puerto Rico i Filipines.
- 1900 Exposició Universal de París; es difon el nou art: el modernisme.
- 1901 Primera victòria electoral del catalanisme polític durant la Restauració.
- 1906 Llei de jurisdiccions per protegir l'exèrcit i els símbols d'Espanya.
- 1907 Triomf electoral de la candidatura del moviment Solidaritat Catalana. Inicis del noucentisme: Torres Garcia, Sunyer, Clarà i Maillol.
- 1909 Setmana Tràgica.
- 1914 Creació de la Mancomunitat de Catalunya, primer intent d'autogovern català; president, Enric Prat de la Riba.
- 1917 Generació del 1917. Avantguarda: Miró, Sert, Picasso, Gargallo, Dalí, i Juli González.
- 1918 La fi de la Primera Guerra Mundial provoca una crisi econòmica que coincideix amb la lluita social i la repressió.
- 1923 Cop d'Estat del general Primo de Rivera, i dictadura.
- 1925 Supressió de la Mancomunitat de Catalunya.
- 1925 Exposició Universal de Barcelona. Palau Nacional de Montjuïc.
- 1930 Fi de la dictadura.
- 1931 Proclamació de la II República. Macià és elegit president de la Generalitat.
- 1932 Aprovació de l'Estatut d'Autonomia.
- 1933 Mor Francesc Macià; el succeeix Lluís Companys a la presidència de la Generalitat.

- 1934 El president Companys proclama l'Estat Català el 6 d'octubre. L'exèrcit reacciona i empresona els membres del govern de la Generalitat. Es clausura el Parlament català.
- 1935 Supressió de l'Estatut.
- 1936 Victòria electoral del Front d'Esquerres. Torna la vigència de l'Estatut. Companys torna a ser president de la Generalitat. Alçament del general Franco.
- 1939 Victòria militar de Franco. L'Estatut és abolit el 1938 i es prohibeix l'ús públic del català i de les llibertats.
- 1940 Companys és afusellat. La dictadura s'imposa.
- 1951 La "vaga dels tramvies", a Barcelona, expressa el malestar social.
- 1960 Activitats catalanistes i antifranquistes. Fets del Palau de la Música.
- 1971 L'Assemblea de Catalunya es constitueix com a plataforma unitària antifranquista de les forces polítiques, sindicals i cíviques catalanes.
- 1975 Constitució del Consell de Forces Polítiques de Catalunya. Franco mor.
- 1975 Joan Carles I esdevé rei d'Espanya.
- 1976 Neix *l'Avui*, primer diari en català des del 1939.
- 1977 Primeres eleccions a Corts i restabliment de la Generalitat amb Josep Tarradellas com a president.
- 1978 S'aprova la nova Constitució espanyola i es configura l'Estat de les autonomies.
- 1979 Aprovació del segon Estatut de Catalunya.
- 1980 Primeres eleccions al Parlament de Catalunya, Jordi Pujol és elegit president. Autogovern.
- 1982 LOAPA. Llei harmonitzadora antiautonòmica.
- 1983 Televisió de Catalunya, TV3, primera televisió en català.
- 1986 Entrada d'Espanya a la Comunitat Econòmica Europea.
- 1992 Jocs Olímpics celebrats a Barcelona, realització de l'Anella Olímpica i altres infraestructures.
- 1995/98 La Conferència Episcopal Espanyola amputa la diòcesi de Lleida adaptant-la a la divisió administrativa.